

VYDŪNAS

Gimdymo slėpiniai

7-as redaguotas leidimas

Vydūno draugija

Kaunas, 2018

paplitusius papročių nešvarumus.

Jau ir kaimo mergaitė bei berniukas gali vienas su kitu draugauti ir sukelti vienas antram visa, kas žmogų daro gražiu, maloniu, išmintingu. Bernelis, draugaudamas su skaisčia mergaite, pasidaro palankesnis, protingesnis, tvirtesnis, švaresnis ir net regimai dailesnės išvaizdos. O mergaitė tikrai pražysta kaip koks gražus, kvapus žiedas. Vien tik pasimatymas ir rankos padavimas gaivina ir judviejų kūnus.

Bet visi tie dalykai yra antriniai. Visų svarbiausia, kad abu nujaustų savo santykių šventumą. Tik tada jų gyvenime sprendžiasi abu gimties uždaviniai. Bereikia gyventi vien taip, kad šis šventumas išliktų, kol juodu gyvena žemėje. Ir ne tik išliktų, bet ir didėtų. *Tada iš to išauga žmogus su visomis žmoniškomis galiomis, kaip palaiminimas pasauliui.*

Meilė

Kalbant apie priešingas gimtis, labai dažnai prisimenama meilė, tarsi ji būtų kasdienybės dalykas. Tačiau taip nėra. Kalbėdami apie meilę žmonės mintyje turi ką kitą: moterys – įsimylėjimą, o vyrai dažniausiai – geismą. Meilės jie beveik visai nepažįsta. Ji yra retas svečias pasaulyje, o įsigeidimo ar įsimylėjimo apstu.

Įsigeidęs ar įsimylėjęs nori kitą sau turėti, nori iš jo naudos, malonumo, pasimėgavimo. Jausdamas savyje trūkumą, žmogus tiki, kad kitas jį papildys. To ypač vie-

na iš kitos tikisi skirtingos gimtys. Vyras geidžia merginos, kad ji taptų jo turtu, jam „tektu“, jam atsiduotų. Įsigeidimas yra savanaudiškas, bet jis reiškia ir ką kitą. Geidžiantysis antros gimties, jaučia tarpą bei skirtumą tarp savęs ir geidžiamąjo, todėl regimasis pasaulis jam yra pilnas atskirų vienetų, kuriems lemta vienvėje gyventi. Todėl jis ir negali suvokti, kas yra meilė.

Tie, kas tikrai myli, vienas iš kito nieko nenori ir nelaukia. Tesirūpina tik tuo, kaip jam ar jai savo meilę parodyti. Meilė sau nieko nereikalauja, o tik dalina, ką ji turi, nes mylinčiajam lengviau meilę teikti, bet ne jos norėti.

Todėl meilė nepavydi. Kas tikrai myli, nepažįsta nepasitikėjimo. Jis myli taip pat, nepaisant to, kaip mylimoji ar mylimasis į tai atsiliepia. Yra toks gyvenimo dėsnis: tikroji meilė ir kitame pažadina tokią meilę.

Norint žinoti, kas ji yra, reikia pažvelgti į esaties gelmes, reikia žmogų pamatyti, kaip jis jose glūdi ir kokiuose santykiuose jis gyvena su visu tuo, kas esti. Meilė kyla iš žmogaus branduolio. Nepažindamas savęs, žmogus nežino ir kas yra tikroji meilė.

Papročiai ir įpročiai žmogų daro aklu. Jam atrodo, kad jis kilęs iš tėvų, kad jis toks pats, kaip jo broliai ir seserys, nes jie yra to paties kraujo, kad gimtasis kraštas yra jo tėvynė, o jis – jos dalelė. Tačiau dvasinė žmogaus asmenybė neleidžia jam pasilikti prie tokio gyvenimo supratimo.

Parimdamas savo viduje, jis palengva, bet vis aiš-

kiau jaučiasi asmenybė, gyvenanti visai kitu būdu. Nuo pat savo medžiaginės gyvybės pradžios, jis jautėsi augantis ir tarsi pasaulis besipildantis gyvybe ir gyvybės pavidalais. Nuolat daugėjo patirčių, jausmų, geismų, vaizdinių, minčių, sąvokų, norų. Aplink jį skleidėsi ir turtėjo regimasis pasaulis, o kartu augo ir turtėjo jo asmenybė bei josios pasaulis, tačiau jis liko atskirtas nuo ano vidinio savęs suvokimo.

Kai tik patirdavo kokį nors skaudulį ar jo buvimui išskildavo koks nors pavojus, jis jausdavosi visų apleistas. Visa jam teikiama pagalba tik primena jam tikrąją jo padėtį ir suvokimą, kad jo asmenybės šaknis negali būti tame, ką mato jo akys. Jo skausmas visuomet lieka tik jo dalyku, savo rūpesčius ir vargus jis patiria tik vienas. Niekas kitas negali pajauti to, ką jis kenčia ar kas jam kenkia. Nors paviršutiniškai sprendžiant ir kitaip atrodo, bet giliau pajautus tampa aišku, kad žmogus su savo skausmais visuomet yra vienas.

Taipogi ir jo džiaugsmas, dvasios pakilimas, jo sielos gyvybė, išmanymo sušvitimas, jausmų ar norų suskambėjimas, visa tai lieka tik jo patirtimi, jo vidine patirtimi. Nors jis vaizdžiai ir gyvai apie tai kalbėtų, nors sukurtų kažkokius meno kūrinius, vis dėlto jis jaustų, kad negali su kitais pasidalyti savo siela, savo gyvybe, savuoju pasauliu.

Iš viso to kyla tikrasis, giliausias ir gal skaudžiausias vienvėsių pajautimas. Save ir pasaulį pažinęs žmogus,

kuris yra iškilęs virš to, kas gyvenime yra įprasta, visai aiškiai jaučia savo vienvėsių. Visa, kas jam iš tiesų yra gimininga, artima ir sava, slypi tarsi už geležinių vartų. Visa, kas tikrai tikra, jam yra neprieinama. Visose gyvybės apraiškose jis visuomet lieka vienas. Nors šalia jo būtų žmonės ir jį globotų, nors kreiptų į jį savo širdis, jo nepasiektų. Jie palieštų tik jo vienvėsių pakraščius, bet ne jį patį.

Tikrai save pažinęs žmogus, gyvai jaučiantis savo dvasią-sielą ir jos ryšius su viskuo, kas yra, žino, kad yra vienas, vienui vienas. Jei žmogus to nesuvokia, kaip dažniausiai būna, ir gyvena aklais įprasto gyvenimo papročiais, tai skaudžioji tikrovė, – kad jis vienas yra, – apsireiškš jam mirties valandą.

Didieji mąstytojai yra kalbėję apie apleistą žmogų, ir garsieji poetai gaudžiomis eilėmis yra rašę, kad tarp tiek įvairios gyvybės tik vienas žmogus yra našlaitis. O mūsų dainos raudulingai dainuoja apie mergaitę be tėvelio, be močiutės, kuriuos pavaduoja mėnuo ir saulutė. Visumos jūrose žmogus vienas plaukia savo laivelyje.

Vis dėlto žmogus turi savo ištakas, kažkur yra jo asmenybės šaknis. Jo tikrasis Aš negali būti iš niekur atsiradęs. Manyti, kad Aš yra kilęs iš kūno ir smegenų veiklos, tegali juokdariai.

Tas Aš tikrai ir skaudžiai jaučia savo vienvėsių, nors jo kūnas ir smagiai leistų laiką. Žmogaus Aš, tai yra jo dvasia-sielą, yra ta esaties dalis, kurioje vienintelėje su

pilnu žinojimu ir šviesia sąmone gyventi galima. Tiktai šią galimybę reikia paversti tikrove. O tam geriausiai tinka, kaip jau sakyta, gyvenimas. Tam Kūrybos Galia skyrė dvi gintis, dvi žmogaus gintis.

Iš žmogaus vienvės randasi ilgesys to, kas galėtų pašalinti jo vienišumą. Šis ilgesys negali kilti iš kūno. Kūnas gali tik glaustis prie kito kūno. Nekyla jis ir iš žmogaus geismingumo. Geismingumui tai nereikalinga, nes jis nori tiktai dirginimo ir taip labiau pajauti savo gyvybingumą. To ilgesio šaltinis nėra ir mintys, kurios be atvangos plaukia per žmogaus sąmonę ir jungiasi tarpusavyje. Niekuomet neišnyksta jų srovė.

Vien tik žmogaus siela neranda sau lygaus. Todėl žmogaus ilgesys yra jo sielos ypatinga ypatybė. Tačiau kadangi dvasia-siela yra susijusi su minčių, geismų ir kūno gyvybėmis, tai ir iš jų reiškiasi ilgesys. Todėl kūnas nori glaustis prie kūno. Jausdamas kito, jam panašaus kūno gyvumą, jo kvapą, šilumą ir vėsumą, jo magnetines jėgas, žmogus nurimsta.

Iš šio gilaus ilgesio randasi abiejų gimčių – vyro ir moters – trauka. Šis ilgesys yra giliausias žmogaus savęs pajautimas. Kiek žmogus išlieka giliausiame pasijautime, tiek pirmosios vyro ir moters meilės laikas yra ypatingai šventas. Abi asmenybės dar nepermirkusios kūno ir geismų norais bei troškimais, bet tarsi stauga nušviestos, jaučia tą dvasinę gyvybę, kuri yra visų mūsų tėvynė.

Šį pajautimą beveik galima vadinti meile. Tuomet išnyksta apleidimo jausmas. Žmogus yra sutikęs kitą visumos gelmių apraišką ir iš jos girdi nuolatinę gaidą skelbiančią, kad nėra apleidimo, kad nėra vienvės, kad yra vienybė, kad „abu esame du spinduliu vienos žvaigždės“.

Tada visas gyvenimas yra skambus vienos gyvybės apsireiškimas. Amžinybės dvelksmas apgaubia mylinčius. Pražysta visas žmogaus asmuo ir krykštuoja visos jo galios. Kvepia minčių dvasia, džiugina jausmai, o kūnas spindi malonumu.

Ir kas galėtų įminti už viso to glūdintį slėpinį? Visas pasaulis jiems atrodo kitoks. Tarsi pripildytas grožės ir malonės. Tai tiesiog nenusakoma! Daug mąstytojų kalbėjo apie grožę, tačiau kas ji yra? Patyrusieji pirmąją meilę tai žino. Žino, kas yra grožė. Grožė yra meilės ir džiaugsmo šviesa, kilnumo ir gerumo vainikas.

Tačiau kas yra meilė? Aišku, kad iš meilės kyla visa tai, kas yra. Ji yra visa ko pradžia. *Meilė* yra patsai kūrejas. Dievas yra meilė, – byloja šventraščiai, o išmintingieji sako, kad *meilė yra vienybės sąmonė*.

Tik reikia gerai tą vienybę suprasti. *Vienybė pirmiausia turi būti jaučiama su tuo, iš kurio žmogaus asmenybės esmė – siela yra kilusi, su tuo, kas yra žmogaus tėvynė*. Per šią vienybę galima susiliesti su kitu žmogumi, kuris taipogi jaučiasi vieningas su visumos Šaltiniu – Dievu. Tik Jame (Dievuje) galima pilnoji vienybė su mylimuoju arba mylimąja. Nėra kito kelio. Ir tik tos vienybės są-

monė, jos pajautimas yra tikroji meilė. Todėl tokia meilė laimina ir apgaubia žmones šventumu.

Pirmoji skaisti meilė nepamirštama. Ta nepaprasta patirtis įsimenama visam gyvenimui. Tik tokia meilė neilgai tetrunka. Greitai įsivyrąja kūno ir jausmų geismų galios. Tada glaudžiasi kūnas prie kūno, tikėdamiesi didžiausio gėrio ir malonumo. Tačiau praeina keletas akimirku, ir visa lieka tylu, tuščia. Vėl sukyla pasiilgimas ir vėl glaudžiasi abu, bet vienybės pajautimas, kuris anksčiau taip laimino abu, pasilieka kažkur aukštybėse. Ten, kur tikisi surasti vienybę, jie jaučia tik nenugalimą skirtumą, pajaučia savo vienatvę. Tik pažvelgdami aukštyn į savo palaimos dangų, kuris kartą jiems buvo visai nusileidęs arba juodu į save pakėlęs, jie numano savo gyvenimo bendrumą.

Palengva nyksta buvęs šventumas, dingsta ir jūdviejų grožė. Bet ar gali būti, kad tai, ką jiedu patyrė, buvo tik sapnas? Tikrai nebegrįžta, kas jiems buvo taip nuostabu. Kūnai vis dar tikisi palaimos. Ir palaima čia ieškoma. Kūne ir jo ragavime ieškoma meilės ir gyvybės. Ir tik per tai jie dar jaučia bendrumą.

Gyvena vienas šalia kito, gal ir jaučiasi laimingi. Juodu myli vienas kitą, tačiau nuolat nori vienas iš kito išgirsti: „Aš tave myliu“, nori išgirsti, kad yra mylimas. Tarsi be to tuo nebūtų tikima. Ir jie dažnai sako vienas kitam: „Aš tave myliu“. Nors jie ir kartu, bet iš jų akių vis labiau spindi anas skaudusis ilgesys išeiti iš viena-

tvės. Jis, kuris juodu suvedė, kuris jiems dosniomis rankomis teikė didįjį meilės ir vienybės pajautimą, vėl yra pasitraukęs į jūdviejų asmenybės gelmes ir atsispindi tik akyse, tarsi iš tolo.

Vis dėlto jų gyvenimas yra laimingas. Gimsta jiems vaikai, vienas, antras. Ir kaskart rodosi, tarsi vėl atsivertų jiems dangus, tarsi įžengtų į jų bendrumą nauja vienybės apraiška. Kiekvienas kūdikis sukelia naują viltį. Tačiau netrukus aiškėja, kad kūdikiai tėra tik malonūs, gražūs, meilingi pavaduotojai to, ko jie taip pasiilgsta.

Pagaliamai yra pilni žmonių. Gimdytojų meilė sukvieta iš Visumos gelmių sau artimas dvasiasielas, ir juodu džiaugiasi savo šeimynėle. Pati meilė teikė jiems kūdikius. Pradėjimas jiems nebuvo gašlumo dalykas ir nebuvo užsibrėžtas tikslas, bet tarnavimas kūrybos galioms, jiems abiemis ilgintis meilės.

Todėl jų namuose palaima gyvena. Malonumas čia šviečia kaip pavasario saulutė. O skaistumas dvelkia kaip švelnus vėjelis. Jų vaikai tarsi gėlės. Širdingai jie sutaria ir sugyvena. Nėra ligų, nėra nesmagumų, susierzinimų. Nepamatysi susiraukusio veido, neišgirsi pikto žodžio. Tėvai myli savo vaikus, o vaikai gerbia ir myli tėvus. Nereikia jiems įsakymų – meilė ir pagarba savaime juose gyvena.

Tokie namai yra palaima ir palaiminimas visam kraštui. Yra taip, lyg Dievas per juos dalintų savo malones. Visi, buvę tuose namuose, jaučia, kad čia galima

atsigauti nuo visų vargų, pasveikti kūnu ir dvasia.

Iš tiesų meilė teikia sveikatos. Kam tenka ligotas kūnas, nešvarūs jausmai, geiduliai, neskaisčios mintys, tą meilė gali visai išgydyti. Meilė yra kūrybos galia – ji naujina, gydo tai, kas sensta ir griūva. Jai valdant, kinta visa žmogaus prigimtis. Tačiau būtina jai visiškai pasišvęsti. Pagrindinė meilės radimosi ir jos galios sąlyga yra tobulas skaistumas. Kuo labiau žmogus skaisčiau, tuo daugiau meilė jame apsigyvena ir sveikina (gydo) jį, jo jausmus ir visą prigimtį. Meilė yra tikriausias gyvybės eliksyras. Tas, kurio gyvenime vyrauja meilė, nusimeta iš tėvų gautą blogąjį paveldą. Tam prasideda naujas amžius, naujas ir gyvenimas.

Mūsų dienų žmonėms tai aukštas siekis. Ir minėti namai, kuriuose širdingumas laiko visus savo globoje, ir kuriuose dora šviečia iš visų pašalių, yra tikra retenybė. Tačiau tai toli gražu dar nėra tobulybė. Tikroji meilė, nors tuose namuose būtų ir dangus, vis dėlto tik iš aukštybių telydi tokių žmonių žingsnius.

Pažvelgus į jų širdis, tai visai aiškiai matosi. Tėvas su savo rimtu gerumu nuolatos kažki kuo užimtas. O jei kartais prasitaria, matosi, kad jis mąsto apie gyvenimo prasmę. Motinėle su savo meilumu, kuris iš jos veido nuolatos šviečia, yra labai susirūpinusi dėl savo vaikų ir jų ateities. Abu, nors ir gyvena palaimingoje tarpusavyo meilėje, o su savo vaikais širdingai atlieka pareigas, vis dėlto savo viduje jaučiasi atskiri.

Bėga laikas, vaikai užauga ir kiekvienas savo takais eina per gyvenimą. Jau gana aiškiai matyti jų vienatvė. O laikui bėgant, nepaisant jų gražaus sugyvenimo ir širdingumo, vis stipriau slegia juos skaudus vienišumas.

Kur dingio visa tai, ką kartą meilė ir šventumas žadėjo? Gyvenimo bendrumą jis jiems suteikė, tačiau tame bendrumo jiedu gyvena kiekvienas su savo pasiilgimu ir negali pasiekti antrojo sielos, nors visa širdimi to norėtų, nors kartu dirba, džiaugiasi ir liūdi, kartu praleidžia dienas, naktis ir visą amžių.

Tai gal nėra išeities iš vienatvės? Ir ta jūdviejų meilė gal tik aušra be dienos? Gal gimčių trauka tik apgavo žmones ir privertė tarnauti savo tikslams? Gal nėra antrojo gimties uždavinio? Susieidamas su kita gimtimi, pradėdamas ir gimdydamas naują gyvybę, žmogus tik įsivelia į tarpusavyo santykius ir kartais labai skaudžiai jaučia, kad gyvena pančiuose, kurie giliai pjauna jo širdį ir laiko vienatvėje kaip kalinį.

Ir tai yra tiesa. Bet žiūrint į žmones matosi, kad kiekvienas žmogus, kiekviena šeima yra kitokia ir gyvena skirtinguose lygiuose, kurie kartais labai skiriasi. Minėtoji šeima yra labai aukštai iškilusi virš to, kas apie gimties gyvenimą šiandien yra kalbama. Labai nelygūs yra žmonės ir jų žmoniškumo laipsniai.

Dėl to galėtume kaltinti pasaulio Kūrėją. Tačiau pasaulis nėra užbaigtas, bet gyvas vyksmas, kurio sąmoningumas vis giedrėja. O tame vyksme žmogus ypatingu

būdu dalyvauja. Jis, būdamas sau Aš, savo pasiryžimu žadina sąmoningumą ir vykdo gyvenimo prasmę.

Tiktai per savo amžių mažai jis tepasiekia. Bet sena išmintis sako, kad regimasis gimimas yra nuolat pasikartojantis. Todėl žmogus, dažnai gyvendamas regimajame pasaulyje, turi progos pradėtas pastangas tęsti toliau.

Taipogi ir tiems žmonėms, kurie gyveno meilės palaimoje, bet nepasiekė jos pilnatvės, bus duota nauja proga. Jie vėl užgims šiame pasaulyje. Kol atras savo asmenybės šaltinį ir patirs vienybę su Tuo, kuris yra visa ko pradžia.

Tam žmogus ir susieina su visiškai kitokiu žmogumi. Nėra tam kito kelio. Vienas Dievas tegali šalinti iš mūsų vienvėdį ir skausmą. Žmogaus ilgesys turi krypti Dievo linkui ir Jį pasiekti. Ir iš tos vienybės, iš bendros gyvybės su Juo tampa galima vienybė su kitu žmogumi, bendrumas su jo gyvybe ir neapsunkinta geismais arba skaisčioji meilė.

O tam yra skirta gimtis. Ji yra pagrindinė žmogaus pažangos sąlyga. Be gimčių nebūtų regimojo žmogaus, nebūtų be jos žmoniškumo, nebūtų pasaulyje meilės. Pirmasis meilės žybsnis ištinka susitikus abiems gimtims. Reikėtų meilę auginti. Ir taip daryti verčia žmogų gimtis. Be jos neužgimtų regimajame žmoguje žinojimas, kad jo dvasios-sielos tėvynė yra meilės ir šviesos pasaulis. Nors gimtis labai dažnai suklaidina žmogų, bet vis dėlto sužadina žmoguje meilės galią. Ir pagaliau

stojasi iš visų prigimties ūkų ir tamsybių patsai žmogus, Meilės pasaulio gyventojas.

Tolimas yra šis augimo kelias. Kūno žmogus gyvena šalia kitų, mažai iš kitų telaukdamas ir mažai jiems teikdamas. Geismingasis žmogus nuolat reikalauja iš kito žmogaus gyvybės pajautimo sužadinių. Minčių žmogus nori visiems savo supratimą primesti ir visus juo pavergti. Bet meilės žmogus yra virš viso to iškilęs. Jis žino, kad *kiekvienas yra savo asmenybės dėsnių vaisius ir tik savo keliu gali pasiekti palaimą ir pilną žmoniškumo būtį. Todėl jis visą savo amžių skiria tam uždaviniui.*

Meilės žmogus yra iškilęs iš gimties valdžios. Gimtis tėra tik kūrybos priemonė, bet ne tikslas ir todėl jos reikšmė yra laikina. Žmogaus esmė, jo dvasia-siela yra virš visų gimties skirtumų. Tobulasis žmogus visuomet yra šviesaus žmoniškumo apraiška šiame pasaulyje, dieviškos meilės laidininkas viskam, kas yra žemėje.

Tam žmogus gimsta žemėje, tam tikslui skirta gimtis. Todėl pradėjimas ir gimdymas yra toks kupinas paslapčių. Juk čia glūdi giliausi kūrybos slėpiniai. Kas juos suvokia, išsilaisvina iš visokios vergovės. Nebėra jam įsakymų, nėra kovų su geismais ir troškimais. Tas, per kurį veikia meilė, gali daryti, kas jam tinka. Nebelinksta jis į niekus, tedaro vien tai, kas žmoniška. Nes tas, kuris pasilieka meilėje, yra gyvas Dievuje.

Mažosios Lietuvos šviesuolis Vydūnas (Vilhelmas Storostas) gimė 1868 m. kovo 22 d. Jonaičiuose. Augo darnioje mokytojo šeimoje, maldingumo, dainų ir muzikos aplinkoje. Jautėsi gimęs iš šviesos, jau vaikystėje numanė savo kilmę esant Didžiajame Slėpinyje, anksti apsisprendė pasišvęsti daugiau negu paprastai gyvenimo prasmei ir esmei. Tapo mokytoju, kelerius metus mokytojavo Kintuose, vėliau Tilžėje, kur dirbo ir kūrė didžiąją dalį savo gyvenimo. Baigiantis Antrajam pasauliniam karui, pasitraukė Vokietijos gilumon, paskutiniuosius septynerius gyvenimo metus praleido Detmolde. Ten 1953 m. vasario 20 d. ir pasitraukė kiton būtin. 1991 m. rudenį Vydūno palaikai perlaidoti Bitėnų kapinėse, netoli Rambyno.

Visą savo gyvenimą, nuo jaunystės iki paskutiniųjų dienų, Vydūnas nuosekliai ir atkakliai žadino lietuvių tautos dvasią visais įmanomais būdais – žodžiu, raštu, vaidinimais, dainomis ir savo tauraus asmens pavyzdžiu. Paliko daugiau kaip 60 knygų – kūrinių scenai, filosofinių ir istorinių veikalų, vadovėlių, dainų rinkinių, taip pat leido švietėjiškus žurnalus.

2018-ieji yra mūsų tautos šviesuolio 150-osios gimimo metinės. Šie metai paskelbti Vydūno metais. Viliamės, kad tai paskatins Vydūno skelbtų žmoniškumo idėjų sklaidą ir pritaikymą visuomenės bei žmogaus gyvenime.

